

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Madaniy meros ob'ektlarini asrab-avaylash.
Muzey faoliyati.
Atamalar va ta'riflar

Rasmiy nashr

O'zbekiston standartlar institute

Toshkent shahri

So‘z boshi

1. O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi huzuridagi Turizm qo‘mitasi huzuridagi “Turizmni rivojlantirish ilmiy-tekshirish instituti” davlat muassasasi tomonidan ISHLAB CHIQLIGAN. STK 4 "Turizm va madaniy meros" standartlashtirish bo'yicha texnik qo‘mita tomonidan TAQDIM ETILDI.

2. O‘zbekiston standartlar institutining 2024 yil 16-maydagi 14/MSt - sonli buyrug‘i bilan TASDIQLANDI.

3. Ushbu milliy standart ISO 18461:2016 «International museum statistics (Халқаро музейлар статистикаси)», ISO 21246:2019 «Информация и документация. Ключевые показатели для музеев» халқаро стандартлари ва ГОСТ Р 58814-2020 «Музейное освещение. Термины и определения» Rossiya Federatsiyasining milliy standarti bilan uyg‘unlashtirilgan.

4. Dastlabki joriy etilishi

Ushbu milliy standartni va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish, qayta ko‘rib chiqish yoki bekor qilish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarda chop etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston hududida rasmiy tarqatish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli

Mundarija

1	Qo‘llanish doirasi	1
2	Atamalar va ta’riflar	1
2.1	Umumiy qoidalar	1
2.2	Muzeylar turlari va ko‘rinishlari	7
2.3	Muzey hodimlari.....	10
A Ilova	Atamalarning alifbo ko‘rsatgichi	11

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI**Madaniy meros ob'ektlarini asrab-avaylash.
Muzei faoliyati.
Atamalar va ta'riflar****Сохранение объектов культурного наследия.
Музейная деятельность.
Термины и определения****The preservation of cultural heritage.
Museums activities.
Terms and definitions**

Amalga kiritish sanasi: 16.07.2024 y.

1 Qo'llanish doirasi

1.1 Ushbu standart muzeylarning umumiy tushunchalari, turlari va ko'rinishlari, shuningdek muzei xodimlari nuqtai nazaridan muzei faoliyati uchun atamalar va ta'riflarni belgilaydi.

1.2 Ushbu standart madaniy meros sohasidagi vakolatli davlat organi, uning hududiy organlari va bo'linmalari, davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, mahalliy ijro etuvchi hokimiyat organlari, O'zbekiston Respublikasi hududida muzei faoliyati bilan shug'ullanuvchi boshqa tashkilotlar tomonidan foydalanish uchun mo'ljallangan.

1.3 Ushbu standart ushbu sohada yuqori professional foydalanishga xos bo'lgan maxsus terminologiyani o'rnatmaydi.

1.4 Ushbu standartda keltirilgan atamalar va ta'riflar muzei faoliyatidagi barcha turdagi hujjatlarda (ilmiy-texnikaviy qo'llanmalar, o'quv qo'llanmalar, standartlar, texnik hujjatlar, shartnomalar, ma'lumotnomalar va boshqa hujjatlarda) qo'llanilishi uchun mo'ljallangan.

2 Atamalar va ta'riflar

Ushbu milliy standartda quyidagi atamalar hamda ularning tegishli ta'riflari qo'llanilgan:

2.1 Umumiy qoidalar

2.1.1 **muzei faoliyati:** Madaniy boyliklarni, shu jumladan muzei predmetlarini (2.1.8) va muzei kolleksiyalarini (2.1.9), madaniy meros ob'ektlarini (2.1.2) aniqlash, saqlash, o'rganish va ommaga namoyish etishga qaratilgan turizm va madaniy meros sohasidagi ixtisoslashtirilgan faoliyat turlaridan biri;

2.1.2 **madaniy meros ob'ektlari:** Moddiy (2.1.2.1) va nomoddiy madaniy meros ob'ektlari (2.1.2.2);

2.1.2.1 **moddiy madaniy meros ob'ektlari:** Tarixiy, ilmiy, badiiy yoki boshqa madaniy qadriyatlar ansambllari, diqqatga sazovor joylari va yodgorliklari ob'ektlari;

2.1.2.2 **nomoddiy madaniy meros ob'ektlari:** Tarixiy, ilmiy, badiiy yoki boshqa madaniy qadriyatga ega bo'lgan urf-odatlar, xalq amaliy san'ati (so'z san'ati, raqs, musiqa, ijro san'ati), shuningdek ular bilan bog'liq xalq hunarmandchiligi va amaliy san'ati bilimlari, malakalari, asboblari, artefaktlari, madaniy makonlar;

2.1.3 **muzeifikasiya:** Tarixiy, madaniy va tabiiy obektlarni muzei predmetlariga (3.1.8) va muzei kolleksiyalariga (2.1.9) aylantirish jarayoni;

2.1.4 muzey: muzey ashyolari (2.1.8) va muzey kolleksiyalarini (2.1.9) saqlash (2.1.11), o'rganish (2.1.14) hamda ommaga namoyish etish uchun mulkdor tomonidan tashkil etilgan doimiy faoliyat yurituvchi notijorat madaniyat muassasasi;

1-izoh: Tabiiy, arxeologik va etnografik yodgorliklar va ob'ektlar, shuningdek tarixiy yodgorliklar va muzeyga tegishli ob'ektlar, agar ularda muzeylarga o'xshash kolleksiya (2.1.9) mavjud bo'lsa o'z ichiga oladi.

2-izoh: Zoologiya muzeyi (2.2.18), akvarium (2.2.1), dendrariy (2.2.7.1), gerbariy (2.2.7.2) va botanika muzeyi (2.2.7) kiritilgan bo'lib, lekin ular alohida ko'rsatilishi kerak.

3-izoh: Oliy ta'lim muassasalarida faqat o'quv va o'quv maqsadlariga xizmat qiluvchi to'plamlar bundan mustasno.

4-izoh: Kutubxonalar va arxiv markazlaridagi institutlar va ko'rgazma galereyalar, agar ular muzey ta'rifiga muvofiq bo'lsa o'z ichiga oladi **2.1.5 музей таснифлари: музейларни (2.1.4) муайян ташкилий, ҳуқуқий ва мазмуний белгилари (илмий, маъмурий, ҳуқуқий ва бошқалар) бўйича ўрганиш ва гуруҳлаш;**

2.1.6 milliy muzey fondi (muzey fondi): O'zbekiston Respublikasi hududida doimiy joylashgan muzey predmetlari (2.1.8) va muzey kolleksiyalari (2.1.9) majmui;

1-izoh – Milliy muzey fondiga kiritilgan muzey predmetlari va muzey kolleksiyalari O'zbekiston xalqi madaniy merosining ajralmas qismi hisoblanadi.

2-izoh – Milliy muzey fondi quyidagi qismlardan iborat: davlat (kimga tegishli bo'lishidan qat'i nazar, davlat mulki bo'lgan muzey predmetlari (2.1.8) va muzey kolleksiyalari) va nodavlat xususiy mulki bo'lgan muzey predmetlari, hamda Milliy muzey fondiga kiritilgan muzey kolleksiyalari.

3-izoh – Milliy muzey fondi quyidagi fondlardan iborat: ayirboshlash, ilmiy ko'makchi va asosiy.

2.1.6.1 asosiy fond: Har xil turdagi muzey predmetlarini (2.1.8) o'z ichiga olgan muzey kolleksiyasining bir qismi ilmiy tadqiqotlar va ekspozitsiyalarni yaratish uchun asos bo'lib xizmat qiladi (2.1.25);

2.1.6.2 asosiy fond: Har xil turdagi muzey predmetlarini (2.1.8) o'z ichiga olgan muzey kolleksiyasining bir qismi ilmiy tadqiqotlar va ekspozitsiyalarni yaratish uchun asos bo'lib xizmat qiladi (2.1.25);

2.1.6.3 ilmiy ko'makchi fond: Muzey xususiyatlariga ega bo'lmagan, lekin ayni paytda ularni o'rganishga va ko'rgazmaga qo'yishga (2.1.22) yordam beradigan buyumlar (2.1.14);

2.1.7 milliy muzey fondining Davlat katalogi: Milliy muzey fondiga kiritilgan har bir muzey predmeti (2.1.8) va har bir muzey kolleksiyasi (2.1.9) to'g'risidagi asosiy ma'lumotlarni o'z ichiga olgan hisob hujjati (2.1.6);

2.1.8 muzey predmeti: sifati yoki o'ziga xos xususiyatlari jamoat manfaatlarini ko'zlab saqlash, o'rganish (2.1.14) va omma oldida namoyish etishni talab qiladigan madaniy boyliklar (2.1.10);

1-izoh – Tabiatshunoslik muzeylari kolleksiyalarida odatda «namuna» atamasi qo'llaniladi.

2-izoh: Moddiy (narsa) manbalari (2.1.8.1), tasviriy manbalar (2.1.8.2), yozma manbalar (2.1.8.3), tovush manbalari (2.1.8.4), fotografik manbalar (2.1.8.5), kino manbalari (2.1.8.6), va boshqalar kiradi.

2.1.8.1 moddiy (ashyoviy) manbalar: Muzey predmetlari (2.1.8), bu odamlar tomonidan yaratilgan va ma'lum bir foydali xususiyatga ega bo'lgan buyumlar (mehnat qurollar, maishiy buyumlar, transport vositalari, qurollar va boshqalar);

2.1.8.2 tasviriy manbalar: Tomosha ko'rinishi (rasm, grafika, haykaltaroshlik), shuningdek sxematik tasvirlar (chizmalar, rejalar, xaritalar) orqali qayd etilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan muzey predmetlari (2.1.8);

2.1.8.3 yozma manbalar: Yozuv belgilaridan foydalangan holda qayd etilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan muzey predmetlari (2.1.8) - harflar, raqamlar va boshqa belgilar (yilnomalar, solnomalar, siyosiy partiyalar hujjatlari, statistik materiallar, adabiy va jurnalistik asarlar, shaxsiy yozishmalar, nodir kitoblar);

2.1.8.4 tovushli manbalar: Maxsus texnik qurilmalar yordamida ma'lumotlar inson nutqi tovushlari, shovqinlar, musiqa va boshqalar shaklida qayd etilgan muzey buyumlari (2.1.8);

2.1.8.5 **foto-manbalar:** Fotoappaturalar (fotosuratlar, oyna negativalari, plyonkalar va boshqa materiallar) yordamida olingan tasvir ko‘rinishidagi ma'lumotlarni o‘z ichiga olgan muzey manbalari;

2.1.8.6 **kino-manbalar:** Texnik vositalar yordamida olingan va ko‘paytiriladigan dinamik tasvir ko‘rinishidagi ma'lumotlarni o‘z ichiga olgan muzey predmetlari (2.1.8);

2.1.9 **muzey kolleksiyasi (kolleksiya):** Muzey predmetining xususiyatlariga (2.1.8) faqat kelib chiqishi tabiati yoki turlarga yaqinligi tufayli yoki boshqacha tarzda birlashtirilganda olinadigan madaniy boyliklar to‘plami (2.1.10);

2.1.10 **madaniy qiymat:** Milliy, tarixiy, badiiy, ilmiy, ma'rifiy, ma'naviy, axloqiy va boshqa madaniy ahamiyatga ega bo‘lgan moddiy olamning ko‘chma ob'ektlari;

2.1.11 **saqlash:** Muzey predmeti (2.1.8) va muzey kolleksiyasi (2.1.9) saqlanishini ta'minlash uchun moddiy-huquqiy shart-sharoitlarni yaratishni nazarda tutuvchi muzey faoliyatining turi (2.1.4);

Izoh – Fondga saqlanadigan va muzey ekspozitsiyasida joylashgan muzey kolleksiyalarining maksimal xavfsizligi (3.1.6) tizimi, optimal tanlangan rejim (harorat, namlik va yorug‘lik sharoitlari, havo ifloslanishiga qarshi kurash vositalari to‘plami va boshqalar) va saqlash tizimi. Davlat normativ hujjatlarida belgilangan saqlashni tashkil etishning asosiy qoidalari barcha muzeylar uchun majburiydir (2.1.4).

2.1.12 **ochiq saqlash:** Ochiq saqlash: muzey predmetlari (2.1.8) va muzey kolleksiyalariga (2.1.8) tashrif buyuruvchilarning kirishini kengaytirish imkonini beruvchi muzey fondlarini saqlash (2.1.11) va yangilash shakli (2.1.6);

2.1.13 **nashr etish:** Muzey predmetlari (2.1.8) va muzey kolleksiyalarini (2.1.9) jamoatchilikka namoyish etish, bosma nashrlarda, elektron va boshqa turdagi tarqatuvchilar orqali taqdim etishning barcha turlarini nazarda tutuvchi muzey (2.1.4) faoliyat turi;

2.1.14 **o‘rganish:** Muzey predmetlari (2.1.8) va muzey kolleksiyalari (2.1.9) bilan bog‘liq yangi bilimlarni ochish, ixtiro qilish va takomillashtirishga qaratilgan intellektual va tadqiqot ishlarini o‘z ichiga olgan muzey faoliyati turi (2.1.4);

2.1.15 **restavratsiya:** Muzey predmetiga (2.1.8) ilmiy asoslangan minimal harakatlar majmuini nazarda tutuvchi, uning uzoq muddatli saqlanishini ta'minlashga va iloji bo‘lsa haqiqiylikni maksimal darajada saqlash sharti bilan ekspozitsion ko‘rinishini tiklashga qaratilgan muzey faoliyatining turi (2.1.4);

2.1.16 **konservatsiyalash:** Muzey predmetlarini (2.1.8) barqarorlashtirish, restavratsiya qilish (3.1.15), ekspozitsiya rejimlari (2.1.22) va saqlash (2.1.16) orqali saqlanishini ta'minlovchi muzey faoliyatining turi (2.1.4);

2.1.17 **revalorizatsiya:** Vaqt va/yoki boshqa yemiruvchi omillar ta'sirida yo‘qolgan qiymatni muzey ob'ektiga (2.1.8) qaytarishni nazarda tutuvchi muzey faoliyati turi;

2.1.18 **muzey fondlarini komplektlash:** Muzeyning muzey fondini shakllantirish va to‘ldirish (2.1.9) bo‘yicha muzey ahamiyatiga ega bo‘lgan predmetlarni aniqlash va to‘plash, muzey predmetlari maqomiga ega bo‘lish (2.1.8) bilan bog‘liq faoliyat turi (2.1.4);

2.1.19 **muzey fondlari hisobi:** Tanlangan muzey predmetlariga (2.1.8) muayyan huquqiy maqom (dunyoviy, milliy va boshqa merosga mansub, muayyan mulk shakliga mansub va hokazo) beradigan muzey faoliyati (2.1.4);

2.1.20 **milliy muzey fondining Davlat hisobi:** Muzey predmetlari (2.1.8) va muzey kolleksiyalarini (2.1.9), shu jumladan Milliy muzey fondiga (2.1.6) kiritilgan predmetlarni huquqiy muhofaza qilish va davlat nazoratini amalga oshirish maqsadida aniqlanishi va predmetlik miqdorini hisobga olinishini ta'minlaydigan chora-tadbirlar majmui (2.1.21);

Izoh – Davlat hisobi birlamchi hisob (2.1.20.1), markazlashtirilgan (2.1.20.2) va inventarizatsiyadan (2.1.20.3) iborat.

2.1.20.1 **dastlabki hisob:** Madaniy boyliklarni muzey predmetlari (2.1.8) va muzey kolleksiyalari (2.1.9) turkumiga kiritish maqsadida ekspertizadan o‘tkazish, Milliy muzey fondiga kiritiladigan muzey predmetlari va muzey kolleksiyalarini dastlabki hisobga olishni o‘z ichiga olgan hisob (2.1.6);

2.1.20.2 **markazlashgan hisob:** Milliy muzey fondining Davlat katalogiga muzey predmetlari to‘g‘risidagi ma'lumotlarni (2.1.8) kiritish orqali hisobga olish (2.1.7);

2.1.20.3 **inventarizasiya:** Muzeidan doimiy foydalanishga kirgan va fond kitobiga (2.1.20.4) kiritilgan barcha muzey predmetlari (2.1.8) va muzey kolleksiyalari (2.1.9) ob'ektlarini o‘rganish, tavsiflash va ilmiy aniqlashning asosiy shakli;

2.1.20.4 **fond hisoboti kitobi (inventar kitob):** Muзей predmetlarini hisobga olish va saqlash uchun asosiy hujjat;

Izoh – Fondning qo‘lda to‘ldiriladigan hisobga olish kitobi (inventar kitobi) himoya ostidagi hujjat hisoblanadi.

2.1.21 **milliy muzey fondi holati ustidan Davlat nazorati (tekshiruvi):** Davlat muzeylari va fuqarolar (muзей predmetlari va muзей kolleksiyalari operativ boshqaruvga yoki ulardan foydalanishga tegishli mulkda) bundan mustasno, yuridik shaxslar tomonidan Milliy muзей fondining (2.1.6) davlat qismi va nodavlat qismi tarkibiga kiritilgan muзей predmetlari va muзей kolleksiyalarini saqlash (2.1.11), o‘rganish (2.1.14), butlash (2.1.18), hisobga olish (2.1.19) va ulardan foydalanishni ta'minlash yuzasidan O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlarida belgilangan majburiy talablarga rioya etilishi;

2.1.22 **ko‘rgazmaga qo‘yish:** Muзей eksponatlarini ma'lum tizimda (xronologik, tipologik va boshqalar) namoyish qilishni ta'minlovchi muзей faoliyati turi (2.1.4);

2.1.23 **eksponat:** Jamoatchilik ko‘rgazmasiga qo‘yilgan muзей predmeti (2.1.8);

Izoh – Muзей yoki ko‘rgazma tomonidan ishlab chiqilgan ilmiy yoki badiiy konsepsiyaga muvofiq, san'at asarlari, hujjatlar, artefaktlar, tabiiy jarayonlar mahsulotlari namu-nalari, texnik mahsulotlar nusxalari, tarixiy voqealar illyustratsiyasi va boshqalar eks-ponat sifatida ko‘rgazmaga qo‘yilishi mumkin.

2.1.23.1 **taktil' eksponat:** Kontur yoki barel'ef ob'ektlari, tasvirlar, shu qatorda boshqariladigan ekskursiyalar (2.1.49) va ko‘zi ojizlar va ko‘rish qobiliyati zaif shaxslar tomonidan mustaqil tekshirish uchun ishlatiladi;

2.1.24 **ko‘rgazma:** Madaniy merosni yangilash, foydalanuvchilarning ehtiyojlarini qon-dirish va muzeyning kommunikativ imkoniyatlarini kengaytirish maqsadida yaratilgan mu-zeyning vaqtinchalik ekspozitsiyasi

Izoh – Ko‘rgazmalar muзей binosi ichida ham, tashqarisida ham o‘tkazilishi mumkin.

2.1.24.1 **virtual ko‘rgazma:** Internetda foydalanish uchun maxsus ishlab chiqilgan elektron formatdagi ko‘rgazma;

2.1.25 **ekspozitsiya:** Ta'lim va tarbiyaviy maqsadlari muзей tomonidan ishlab chiqilgan ilmiy konsepsiya va arxitektura va badiiy yechimlarning zamonaviy tamoyillariga muvofiq tashkil etilgan, tushuntirilgan va joylashtirilgan eksponatlarni namoyish etish (2.1.23) orqali amalga oshiriladigan muзей aloqasining asosiy shakli;

2.1.25.1 **doimiy ekspozitsiya:** Muzeyda (2.1.4) uzoq vaqt saqlanadigan muзей predmetlari (2.1.8) va muзей kolleksiyalarini (2.1.9) uzoq vaqt davomida namoyish etadigan ko‘rgazma (2.1.25);

2.1.25.2 **vaqtinchalik ekspozitsiya:** Ko‘rgazma (2.1.24);

2.1.25.3 **tematik ekspozitsiya:** mualliflar tomonidan berilgan aniq ekspozision tushuncha, mavzu yoki syujetni ochishga qaratilgan ekspozitsiya (2.1.25);

2.1.25.4 **ansambl' ekspozitsiyasi:** Haqiqatan ham mavjud bo‘lgan yoki ma'lum bir davr uchun xos bo‘lgan ijtimoiy-madaniy muhitni ishonchli ilmiy ma'lumotlar asosida saqlash yoki qayta qurishga qaratilgan ekspozitsiya (2.1.25);

2.1.25.5 **sistematik ekspozitsiya:** Ko‘plab tizimli kolleksiyalar (numizmatik kolleksiyalar ko‘rgazmalari, bir xil turdagi kulolchilik buyumlari va boshqalar) bo‘lgan bir xil turdagi ob'ektlarni namoyish etishga qaratilgan, yorliqli tushuntirish matni bilan ilova qilinishi ekspozitsiya (2.1.25);

2.1.25.6 **landshaft ekspozitsiya:** "Tirik" ijtimoiy-madaniy va tabiiy tizimlarni namoyish etishga qaratilgan ekspozitsiya (2.1.25);

2.1.25.7 **ko‘chma ekspozitsiya:** Bir necha joylarda muзей predmetlari (2.1.8) va muзей kolleksiyalari (2.1.9) ketma-ket aks ettirilgan ekspozitsiya (2.1.25);

2.1.26 **ekspozitsiyaning badiiy konsepsiyasi:** Kelgusidagi ko‘rgazmaning badiiy va xayoliy yechimi (2.1.25), uni tuzishning stilistik va fazoviy va kompozision tamoyillari haqidagi asosiy fojlarни ўз ичига олган матн ва бадий лойиҳа кўринишидаги лойиҳавий директива

2.1.27 **ekspozitsiyani loyihalashtirish:** Muzeý ko‘rgazmasining predmeti, mazmuni va plastik muhitini shakllantirish bo‘yicha fanlararo ilmiy va badiiy faoliyat, shu jumla-dan ilmiy, badiiy, texnologik dizayn, shuningdek axborot ta‘minot loyihasining turi (2.1.25);

2.1.28 **installyasiya:** Turli elementlardan yaratilgan fazoviy kompozitsiya: maishiy buyumlari, sanoat mahsulotlari va materiallari, tabiiy ob‘ektlar, matnlar, vizual ma‘lu-motlar;

2.1.29 **qayta ekspozitsiya:** Ekspozitsiyani o‘zgartirish, yangilash (2.1.25);

2.1.30 **ekspozitsiya (ko‘rgazma) zallari:** Muzeý predmetlari (2.1.8) va muzeý kolleksiya-larini (2.1.9) ko‘rgazmaga qo‘yish uchun jamoat ahamiyatiga ega bo‘lgan binolar;

2.1.31 **restavratsiya ustaxonasi (laboratoriyasi):** Muzeý predmetlari (2.1.8) ni restav-ratsiya qilish xonasi;

2.1.32 **fond saqlash joyi (depozitariy, zapaxona):** Muzeýdagi xona (2.1.4) yoki muzeý fondlarini saqlash uchun jihozlangan alohida bino (2.1.6);

Izoh – Depozitariydagi muzeý predmetlari (3.1.8) qabul qilingan saqlash tizimiga va muzeý boyliklarini hisobga olish va saqlash bo‘yicha amaldagi yo‘riqnomaga muvofiq joy-lashtiriladi, bu esa muzeý fondlarini saqlash rejimi va saqlanishini ta‘minlaydi.

2.1.33 **fondni hujjatlashtirish:** Fondning o‘zi va muzeý predmetlarini (2.1.8) huj-jatlashtiradi-gan hodisalar va jarayonlar to‘g‘risidagi ma‘lumotlarni o‘z ichiga olgan va uzatadigan, axborot tiz-imini ifodalaydigan hujjatlar;

2.1.34 **saqlash birligi:** Muzeý fondlariga (2.1.6) kiritilgan, hisob birligi sifatida qabul qilingan (qabul qilingan) muzeý predmeti (2.1.8) yoki predmetlar guruhi;

2.1.35 **kolleksion ro‘yxat:** Muzeý (2.1.4) tomonidan sotib olingan yoki unga hadya qilingan (2.1.8) muzeý predmeti hujjati va uning mohiyatini ko‘rgazmaviy ochib beruvchi muzeý kolleksiyasi (2.1.9);

Izoh – Kolleksiya ro‘yxat muzeý predmetlari va muzeý kolleksiyasini muzeýga qabul qilish dalolatnomasida ilova qilinadi. Unda kolleksiyadagi predmetlar (buyumning nomi va tavsifi, materi-ali, texnikasi, o‘lchami, vazni, saqlanish holati va agar mavjud bo‘lsa eslatmalar) haqida ma‘lumotlar mavjud.

2.1.36 **predmetlarni muzeýda saqlash uchun qabul qilish va topshirish dalolatno-masi:** Muzeýga topshirishni belgilovchi birinchi davlat huquqiy hujjati (2.1.4) (doimiy yoki vaqtincha saqlash uchun va ikki tomon - topshiruvchi va muzeý xodimi tomonidan imzo-langan (3 nusxada rasmiylashtirilgan) ma‘lum predmetlar;

2.1.37 **dala hujjatlari:** Muzeý fondlarini to‘ldirish uchun ekspeditsiya va ilmiy xizmat safarida foydalaniladigan muzeý predmetlarini (2.1.8) hisobga olish va tav-siflash uchun hujjatlar tizimi (2.1.8) va ularning muhiti (2.1.6);

Izoh – Dala ro‘yxati, dala kundaligi, xotiralar va hikoyalarni qayd etish daftari, fo-tofiktsiya daftari shular jumlasidan. Bular muzeý predmetini tavsiflash manbai hisoblanadi (2.1.8).

2.1.38 **muzeý predmetlarini atributsiya qilish (aniqlash):** Muzeý predmetiga xos bo‘lgan bar-cha xususiyatlarni aniqlash: muzeý eksponatlari tavsiflarida qo‘llaniladigan material, shakli, quril-masi, o‘lchami, tayyorlanish usuli, maqsadi, uslubi, ishlab chiqarilgan vaqti va joyi, mualliflik belgisi, ijtimoiy va etnik muhiti, tarixiy va xotiraviy qiymati;

Izoh – Tasviriy, yozma manbalar uchun kino-fotomateriallar, mavzular, syujet va g‘o-yaviy yo‘nalish ham belgilanadi.

2.1.39 **asl nusxa (original):** Muzeý fondining asosini tashkil etuvchi (2.1.6) haqiqiy, asl muzeý predmeti (2.1.8);

Izoh – San‘at yodgorliklari uchun asl nusxa ustaning o‘zi tomonidan yaratilgan asl nusxa hisobla-nadi; tarixiy obidalar uchun - muayyan davr, voqea yoki shaxs va boshqalar bi-lan bog‘liq predmet;

2.1.40 **qalbaki narsa (soxtalashtirish):** Tarix va madaniyat yodgorligi yoki muayyan davr, maktab, usta tomonidan san‘at asarining ko‘rinishi va xususiyatlariga o‘xshash, asl nusxa sifatida topshirish maqsadida yaratilgan muzeý predmeti (2.1.8);

2.1.41 **nusxa:** Nusxaga nisbatan asl (original) vazifasini bajaradigan boshqa pred-metni takror-lash, o‘xshatish yoki almashtirish maqsadida yaratilgan muzeý predmeti (2.1.8);

2.1.42 **mulyaj:** Asl nusxaning o‘lchami, shakli, rangi va fakturasini aniq takrorlash;

2.1.43 **yodgorlik**: Yuqori darajadagi hissiy ta'sirga ega bo'lgan va ayniqsa mashhur shaxs yoki voqea xotirasi sifatida hurmat qilinadigan muzey predmeti (2.1.8);

2.1.44 **qayta tiklash**: Odatda boshqa, kattalashtirilgan yoki kichraytirilgan o'lchamdagi chop etish yo'li bilan tayyorlangan rasmlari, grafik yoki fotografik tasvirning nusxasi;

2.1.45 **slepok**: Haykaltaroshlik va amaliy san'at asarlaridan tashqi ko'rinishni aniq o'tkazish;

2.1.46 **inshoot**: Tarixiy va madaniy meros ob'ekti, o'lchovlar (hajm) takrorlangan hol-da, asl nusxa bilan bir xil materialdan tayyorlangan muzey ob'ektining (2.1.8) aniq nusxa-si. U ilmiy qayta qurish asosida yoki saqlanib qolgan namunalardan yordamida yaratiladi;

2.1.47 **maket**: Muayyan miqyosda yaratilgan va ko'rgazmada qandaydir an'anaviylikka imkon beradigan muzey ob'ektining tashqi ko'rinishini hajmiy qayta tiklash (2.1.8);

2.1.48 **model**: Asl nusxaning konstruktiv tamoyillari va fakturasini saqlagan holda va uning o'lchamlari tufayli ko'rgazmada namoyish etilishi mumkin bo'lmagan predmetning masshtabini o'zgartirish zarur bo'lgan hollarda muzey ob'ektini qayta tiklash (2.1.8);

2.1.49 **ekskursiya (muzey)**: Oldindan belgilangan mavzu va maxsus marshrut bo'yicha yo'riqnoma (2.3.7) boshchiligida eksponatlarni (2.1.23) va ekspozitsiyani (2.1.25) jamoaviy ekspertizadan o'tkazishga asoslangan muzeyning madaniy-ma'rifiy faoliyati turi;

2.1.50 **foydalanuvchi**: Maqomi, ijtimoiy mavqei va yoshidan qat'i nazar muzeyga tashrif buyuruvchi (2.14).

2.1.50.1 **maxsus ehtiyojga ega bo'lgan tashrif buyuruvchi**: Muzeyga tashrif buyurish uchun maxsus xizmatlar va/yoki qulayliklar talab qiladigan shaxs

1-izoh. Maxsus ehtiyojlar jismoniy nuqsonlar va salomatlikning yomonlashishi, madaniy farqlar (masalan, til sohiblari bo'lmaganlar, yangi kelganlar), ta'lim darajasi yoki maxsus muzey xizmatlari va/yoki jihozlarini talab qiladigan boshqa holatlarga bog'liq bo'lishi mumkin.

2-izoh. Qo'shimcha zaruriyatlarsiz bolalar, yoshlar va qariyalar hisobga olinmaydi.

2.1.51 **ekspozitsiya uskunalari**: Eksponatlarni namoyish qilish uchun maxsus qurilmalar (2.1.23): vitrinalar (2.1.51.1), tagliklar, podiumlar (2.1.51.2), to'siqlar, stendlar (2.1.51.3), turniketlar (2.1.51.4); osma shtangalar va tortuvchi mashinalar, maxkamlagich va ushlagichlar, turli materiallardan ishlangan romlar va planshetlar; maxsus yoritish moslamalari.

2.1.51.1 **vitrina (ekspozitsiya uchun)**: Muzey predmetlarini (2.1.8) namoyish qilish uchun oynavand joy (2.1.8);

2.1.51.2 **podium**: Muzey predmetlarini (eksponatlarini) namoyish qilish uchun uzun tor platforma ko'rinishidagi baland joy;

2.1.51.3 **stend**: Muzey predmetlarini bir tekis ko'rsatish uchun tik to'siq, shuningdek tik ravishda joylashgan vitrina;

2.1.51.4 **turniket**: Sharnirlarga o'rnatilgan sarf materiallari, hujjatlar, plakatlar, fotosuratlar joylashgan osma varaq;

2.1.52 **ekspozitsiyaning texnik vositalari**: Amaldagi modellar, golografik tasvirlar uchun qurilmalar, videomagnitofonlar, televizorlar, kompyuterlar, audio tizimlar (audiogidlar) (2.1.53);

2.1.53 **audiogid**: Muzey, galereya (2.2.10) yoki boshqa madaniy meros ob'ekti (2.1.2) foydalanuvchilariga (2.1.50) yozib olingan audio ma'lumotlarni taqdim qiluvchi portativ qurilma.

2.1.54 **muzey predmetlarini tasniflash**: Muzey predmetlarining (2.1.8) tarixiy, madaniy va huquqiy ahamiyatini aniqlashga (2.1.8) hamda ularni saqlash (2.1.11), o'rganish (2.1.14) va foydalanish uchun eng qulay shart-sharoitlarni yaratishga qaratilgan muzey fondlarini (2.1.6) ilmiy tashkil etish usuli;

2.1.55 **rang xususiyatlari bo'yicha muzey predmetlarini tasniflash**: Muzey ob'ektlarini rang xususiyatlariga ko'ra to'rt guruhga bo'lish (2.1.8): axromatik (kulrang), ya'ni aniq rang tusiga ega bo'lmagan; monoxromatik (yagona rangli), ya'ni bitta rang tusiga ega bo'lgan; asosiy rang tusiga ega bo'lgan polixromatik (ko'p rangli) tusli va ko'p rangli (rang-barang), ya'ni bir xil rangli tus;

2.1.56 **yorug'likka chidamlilik bo'yicha muzey predmetlarini tasniflash**: Muzey predmetlarini (2.1.8) yorug'lik ta'sirida asl xususiyatlarini saqlab qolish qobiliyatiga ko'ra guruhlariga bo'linishi;

2.1.57 **katalog (ko'rgazma, kolleksiya)**: Muayyan tartibda tuzilgan muzey predmetlarining (2.1.8) (eksponatlarining) tizimi to'yxati.

2.1.58 **katalogga kiritish:** muzey kolleksiyasidagi (2.1.9) ob'ekt to'g'risidagi tegishli ma'lumotlarni ro'yxatga olish va topshirish/saqlash jarayoni (2.1.9);

Izoh – Bunday ma'lumotlar ob'ektning kelib chiqishi, yoshi, yaratuvchisi, nomi (masalan, san'at asarlari uchun), fizik tavsifi (ishlab chiqarishda ishlatiladigan materiallar va/yoki usullar, fizik o'lchamlari), ishlatilishi, kelib chiqishi va hokazolarni o'z ichiga olishi mumkin.

2.1.59 **osifrovka:** Analog muzey materiallarini raqamli shaklga o'tkazish jarayoni;

2.1.60 **muzey predmetlarini sug'urtalash:** Milliy muzey fondining davlat qismiga (2.1.6) kiritilgan muzey predmeti (2.1.8) va muzey kolleksiyasi (2.1.9) shikastlangan yoki moddiy yo'qolgan taqdirda yetkazilgan zararining o'rnini pul ko'rinishida qoplashga qaratilgan vaqtinchalik chora-tadbirlar tizimi bo'lgan yuridik tartib;

2.1.61 **muzey veb-sayti:** Muzey tomonidan nashr etilgan veb-sahifalar to'plamidan tashkil topgan, uning xizmatlari va resurslariga kirishni ta'minlash uchun yagona Internet domeni (2.1.4).

2.2 Muzeylar turlari va ko'rinishlari

2.2.1 **akvarium:** Dengiz yoki chuchuk suv faunasi va florasini kolleksiyasini (2.1.9) saqlash, o'rganish (2.1.14) va namoyish etishga (2.1.22), shu maqsadda akvariumlar, delfinariylar va okeanariumlardan foydalanishga ixtisoslashgan tabiatshunoslik muzeyi (2.2.17);

2.2.2 **ansambl' muzeyi:** Birinchi navbatda ko'chmas madaniy merosni muzeylashtirishga (2.1.3) asoslangan (2.1.2.2) muzey (2.1.4);

2.2.3 **antropologiya muzeyi:** Insonning kelib chiqishi va rivojlanishi, inson irqalarining biologik rivojlanishi va tarqalishi jarayonlarini aks ettiruvchi tarix muzeyi (2.2.21);

2.2.4 **arxeologiya muzeyi:** Tarixiy muzey (2.2.20), qadimiy materiallarni yig'ish, saqlash (2.1.11), o'rganish (2.1.14) va arxeologik manba-yodgorliklarini namoyish etuvchi (2.1.22) tarix muzeyi (2.2.20);

2.2.5 **arxitektura muzeyi:** Arxitektura tarixi va amaliyotiga oid kolleksiyalarni to'plash (2.1.9), saqlash (2.1.11), o'rganish (2.1.14), namoyish qilish (2.1.22) va ommalashtirish bilan shug'ullanadigan san'at muzeyi (2.2.47);

2.2.6 **biologiya muzeyi:** Biologik ob'ektlar bilan bog'liq kolleksiyani o'rganish (2.1.14), saqlash (2.1.11), namoyish qilish (2.1.22) va targ'ib qilish (2.1.9) orqali hayotning xilma-xilligini aks ettiruvchi tabiatshunoslik muzeyi (2.2.17).

Izoh – Botanika muzeyi (botanika bog'i) (2.2.7), zoologiya muzeyi (hayvonot bog'i) (2.2.18) kiradi.

2.2.7 **botanika muzeyi (botanika bog'i):** Ilmiy-tadqiqot, o'quv va ma'rifiy faoliyat uchun dunyoning turli burchaklaridan va turli iqlim zonalaridan tirik o'simliklar yetishtirishga ixtisoslashgan, shuningdek kolleksiyani (2.1.9) foydalanuvchilarga (2.1.50) namoyish etishga ixtisoslashgan biologiya muzeyi (2.2.6).

Izoh – Dendrariy (2.2.7.1), gerbariy (2.2.7.2) va boshqalar kiradi.

2.2.7.1 **dendrariy:** Tizimli, geografik, ekologik, manzarali va boshqa xususiyatlarga ko'ra tashkil etilgan daraxtli o'simliklarni ochiq maydonda yetishtirishga ixtisoslashgan botanika muzeyi (2.2.7).

2.2.7.2 **gerbariy:** Quritilgan o'simliklar kolleksiyasini (2.1.9) yig'ish, saqlash (2.1.11), o'rganish (2.1.14), ko'rgazmaga qo'yish (2.1.22) va ommalashtirish hamda ularni foydalanuvchilarga namoyish etish (2.1.50) bilan shug'ullanuvchi botanika muzeyi (2.2.7);

2.2.8 **idoraviy muzey:** Turli vazirlik va idoralarning tarkibiy tuzilmalari sifatida ularning qismi bo'lgan turli kesimdagi muzey (2.1.4);

2.2.9 **harbiy-tarixiy muzey:** Mamlakatning harbiy tarixi, mamlakat harbiy san'atining rivojlanishi, harbiy va qurol turlarining alohida tarmoqlari tarixini aks ettiruvchi to'plamga ega tarix muzeyi (2.2.20);

2.2.10 **galereya:** Tasviriy san'at namoyishiga bag'ishlangan san'at muzeyi (2.2.47) yoki muzeyning bo'limi (2.1.4).

2.2.11 **geologiya muzeyi:** Yerdagi geologik jarayonlarning rivojlanishini aks ettiruvchi, geologik materiallar kolleksiyalarini (2.1.9) o'z ichiga olgan tabiatshunoslik muzeyi (2.2.17);

2.2.12 **davlat muzeyi:** Davlat mulki hisoblangan, davlat byudjeti hisobidan moliyalashtiriladigan muzey (2.1.4);

2.2.13 **saroy muzeyi:** Yuqori badiiy va tarixiy ahamiyatga ega bo‘lgan saroy yoki saroy-bog‘ ansamb'li negizida tashkil etilgan muzey (2.1.4);

2.2.14 **amaliy-dekorativ muzey:** Amaliy-dekorativ va xalq amaliy san'ati kolleksiyasini (2.1.9) o‘z ichiga olgan san'at muzeyi (2.2.47);

2.2.15 **bolalar muzeyi:** Bolalar auditoriyalari, uning qiziqishlari va ehtiyojlari, yoshi va psixologik xususiyatlari uchun mo‘ljallangan muzey (2.1.4);

2.2.16 **uy muzeyi:** Taniqli shaxs yoki voqea xotirasiga bag‘ishlangan, shaxs yoki voqea bilan bog‘liq uyni muzeylashtirish (2.1.3) orqali yaratilgan tarixiy muzey (2.2.20);

2.2.17 **tabiatshunoslik muzeyi:** Jamiyatning tabiat bilan o‘zaro ta'siri jarayonida sodir bo‘layotgan jarayonlarni, shuningdek tabiiy fanlar, tabiatdan foydalanish nazariyalari va texnologiyalarining rivojlanishini aks ettiruvchi muzey (2.1.4);

Izoh – Akvarium (2.2.1), biologiya muzeyi (2.2.6), geologiya muzeyi (2.2.11), mineralogiya muzeyi (2.2.27), paleontologiya muzeyi (2.2.28), tuproqshunoslik muzeyi (2.2.42) va boshqalarni o‘z ichiga oladi.

2.2.18 **zoologiya muzeyi (hayvonot bog‘i):** Hayvonlarni namoyish qilish, saqlash, ko‘paytirish va o‘rganish maqsadida tutqinlikda saqlashga ixtisoslashgan biologiya muzeyi (2.2.6).

2.2.19 **din tarixi muzeyi:** Dinning murakkab ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida rivojlanishini, diniy e'tiqod va ibodatlar evolyusiyasini, diniy cherkov tashkilotlarini, turli xalqlar va davrlar madaniyatida, diniy va ijtimoiy harakatlarda dinning o‘rnini aks ettiruvchi tarix muzeyi (2.2.20);

2.2.20 **tarix muzeyi:** Muayyan geografik hudud yoki odamlarning madaniy guruhining cheklangan davr yoki asrlar davomidagi tarixiga bag‘ishlangan muzey (2.1.4);

Izoh – Tarixiy predmetlar to‘plamiga ega muzeylar, memorial muzey (2.2.26), harbiy tarixiy muzey (2.2.9), uy-muzey (2.2.16), arxeologik muzey (2.2.4), antropologik muzeylar, etnografik (etno-) muzey (2.2.51), din tarixi muzeyi (2.2.19), tarixiy-maishiy muzey (2.2.21), jonli tarix muzeyi (2.2.28) va boshqalar;

2.2.21 **tarixiy-maishiy muzey:** Aholining turli qatlamlari hayotini, uning ijtimoiy-psixologik xususiyatlarini saqlab qoluvchi yoki qayta yaratuvchi tarix muzeyi (2.2.20);

2.2.22 **o‘lkashunoslik muzeyi:** Muayyan hudud yoki geografik mintaqaning tarixiy, tabiiy, etnografik va madaniy rivojlanishini aks ettiruvchi muzey (2.1.4);

2.2.23 **kitoblar muzeyi:** Kitob va unga bog‘liq yodgorliklar asosida kitobning ma'naviy va moddiy madaniyat hodisasi sifatidagi ijtimoiy-tarixiy ahamiyatini ochib beradigan muzey (2.1.4);

2.2.24 **adabiyot muzeyi:** Jamiyatning adabiy, ma'naviy hayoti, adabiy jarayon taraqqiyotini, yozuvchilar va adabiy jarayonning boshqa ishtirokchilari ijodini aks ettiruvchi muzey (2.1.4);

2.2.25 **tibbiyot muzeyi:** Tibbiyot va sog‘liqni saqlash rivojlanishini aks ettiruvchi muzey (2.1.4);

2.2.26 **xotira yodgorlik muzeyi:** Maqsadi buyuk tarixiy voqealar, davlat va jamoat arboblari, fan, madaniyat va san'at vakillari xotirasini abadiylashtirishdan iborat tarix muzeyi (2.2.20);

2.2.27 **mineralogiya muzeyi:** Mineral va ruda hosil bo‘lish jarayonlari, usullari, natijalari, sayyoralarda va koinotda sodir bo‘ladigan tabiiy kimyoviy jarayonlarni aks ettiruvchi tabiatshunoslik muzeyi (2.2.17);

2.2.28 **jonli tarix muzeyi:** O‘tgan davrlarni imitatsiya qilish uchun tarixiy vaziyatlar qayta yaratilgan tarix muzeyi (2.2.20);

2.2.29 **qo‘riqxonaga muzeyi:** Moddiy madaniy meros (2.1.2.1) ob'ektlarida tashkil etilgan va tarixiy-madaniy qo‘riqxonaga kiritilgan muzey (2.1.4);

2.2.30 **xotira muzeyi:** Atoqli shaxs yashagan xonadonni muzeylashtirish orqali yaratilgan memorial muzey (2.2.26);

2.2.31 **qadimgi yodgorliklar muzeyi:** Alohida tarix va madaniyat yodgorliklari negizida yaratilgan muzey (2.1.4);

2.2.32 **ochiq osmon osti muzeyi:** Ko‘plab arxeologik obidalar, o‘tmishdagi sanoat yoki tog‘-kon merosi ob'ektlari va o‘tmishning qayta tiklangan landshaftlaridagi ochiq osmon osti binolar va predmetlarni ko‘rsatadigan, va shuningdek binolar atrofidagi hududni o‘z ichiga olgan muzey (2.1.4);

- 2.2.33 **musiqa muzeyi:** Jamiyat musiqa hayotining rivojlanishini, kompozitorlar, musiqachilar va musiqa jarayonining boshqa ishtirokchilari ijodini aks ettiruvchi muzey (2.1.4);
- 2.2.34 **xalq san'ati muzeyi:** An'anaviy xalq amaliy san'atining badiiy shakllarida qo‘lga kiritilgan xalqning estetik g‘oyalari evolyusiyasini aks ettiruvchi san'at muzeyi (2.2.47);
- 2.2.35 **fan va texnologiya muzeyi:** Astronomiya, matematika, fizika, kimyo, tibbiyot, hisoblash texnikasi, muhandislik va amaliy fanlar kabi aniq fanlar yoki texnologiyalarga bag‘ishlangan muzey (2.1.4);
- Izoh – Planetariy va ilmiy markazlarni o‘z ichiga oladi.
- 2.2.36 **ilmiy-tadqiqot muzeyi:** Ilmiy-tadqiqot institutlari va fanlar akademiyalarida faoliyat yuritadigan idoraviy muzey (2.2.8).
- 2.2.37 **jamoat muzeyi:** Jamoatchilik tashabbusi bilan tashkil etilgan, ixtiyoriylik asosida davlat muzeylarining ilmiy-uslubiy boshqaruvida faoliyat yuritadigan, hamda ularni tashkil etuvchi muassasalar tomonidan moliyalashtiriladigan muzey (2.1.4);
- 2.2.38 **paleontologik muzey:** Yer biosferasi evolyusiyasini aks ettiruvchi tabiatshunoslik muzeyi (2.2.17);
- 2.2.39 **paramuzey:** Haqiqiy muzey predmetlari hisoblanmagan, lekin muzey predmetlari (ob'ektlari) yoki tarixiy voqea va hodisalarni (mum shakllar, badiiy asarlarning yuqori sifatli tiklanishlari, ko‘rgazmali majmualari, yangi xizmat va boshqalar) tasvirlash uchun maxsus yaratilgan predmetlar saqlanadigan va namoyish etiladigan muzey (2.1.4);
- 2.2.40 **pedagogik muzey:** Xalq ta'limi tarixi va bugungi holatini aks ettiruvchi, pedagogik madaniyat yodgorliklarini saqlash va ta'lim maqsadlarida foydalanishni aks ettiruvchi muzey (2.1.4);
- 2.2.41 **tuproqshunoslik muzeyi:** Tuproqning mustaqil tabiiy jismi va tabiiy resurslarning eng muhim tarkibiy qismi, tuproqning ekologik funksiyalari, tuproq hosil bo‘lish jarayonlari, tuproq qatlaminin tuzilishi, tuproq monolitlari va tuproq namunalarni to‘plash, o‘rganish, targ‘ib qilish asosida tuproqning inson hayotidagi o‘rni haqidagi bilimlarni aks ettiruvchi tabiatshunoslik muzeyi (2.1.17).
- 2.2.42 **sanoat muzeyi:** Sanoat ishlab chiqarishining turli shakllari yoki uning alohida tarmoqlari tarixi va hozirgi holatini aks ettiruvchi muzey (2.1.4);
- 2.2.43 **qishloq xo‘jaligi muzeyi:** Qishloq xo‘jaligiga oid ishlab chiqarish yoki uning alohida tarmoqlari tarixi va hozirgi holatini, shuningdek qishloq hayoti tarixini aks ettiruvchi muzey (2.1.4);
- 2.2.44 **teatr muzeyi:** Teatr tarixi, teatr san'ati, teatr san'ati ijodkorlarini aks ettiruvchi muzey (2.1.4);
- 2.2.45 **o‘quv muzeyi:** Ta'lim muassasasida yoki maxsus bo‘limlarda tashkil etiladigan, ta'lim va kadrlar tayyorlash jarayonining ko‘rinishi va predmetligini ta'minlaydigan idoraviy muzey (2.2.8).
- 2.2.46 **muzeyning o‘quv binosi:** Muayyan ta'lim muassasasi tarixini aks ettiruvchi idoraviy muzey (2.2.8);
- 2.2.47 **san'at muzeyi:** San'at asarlari bilan bog‘liq muzey (2.1.4);
- 1-izoh – Arxitektura muzeyi (2.2.5), san'at va hunarmandchilik muzeyi (2.2.14), galereya (2.2.10) va boshqalarni o‘z ichiga oladi.
- 2-izoh – Tijorat san'at galereyalari bundan mustasno.
- 2.2.48 **xususiy (nodavlat) muzey:** Xususiy shaxslarga tegishli bo‘lgan, ammo foydalanuvchilar tomonidan o‘rganish va ko‘rib chiqish uchun mavjud bo‘lgan predmetlar to‘plamiga asoslangan muzey (2.1.4);
- 2.2.49 **maktab muzeyi:** Maktab negizida o‘quv muassasasi sifatida tashkil etilgan va o‘quv jarayoni samaradorligini oshirish, o‘quvchilarning bilim va ijodiy faolligini rivojlantirish, ularda tarixiy va madaniy merosga qadriyatlarga yo‘naltirilgan munosabat ko‘nikmalarini shakllantirish, unga kirish uchun mo‘ljallangan idoraviy muzey (2.2.8);
- 2.2.50 **ekomuzey:** Mintaqaning madaniy va tabiiy merosining muhim elementlarini ko‘rsatish va himoya qilishga bag‘ishlangan mahalliy uyushma tomonidan boshqariladigan muzey (2.1.4);
- 2.2.51 **etnografik (etno-) muzey:** Xalqlar va boshqa etnik jamoalarning etnogenezi, ularning hayotini, madaniyatini aks ettiruvchi tarixiy muzey (2.2.20).

2.3 Muzeý hodimlari

2.3.1 **muzeý xizmatchisi:** Ish haqqi evaziga muzeýda (2.1.4) ishlovchi shaxs.

2.3.2 **volontyor:** Muzeýda (2.1.4) beg‘araz asosda ijtimoiy foydali faoliyat bilan shug‘ullanuvchi shaxs.

Izoh – Ko‘ngillilar ramziy xarajatlarni yoki kompensasiya xarajatlarini qoplashlari mumkin.

2.3.3 **muzeý predmetlari hisobini yuritish bo‘yicha mutaxassis:** Muzeý predmetlari (3.1.8) va muzeý kolleksiyalarini (2.1.9) muhofaza qilish bo‘yicha hujjatlarni qabul qilish, qayta ishlash va yuritish bilan shug‘ullanuvchi muzeý xodimi (2.3.1);

2.3.4 **muzeý qo‘riqlovchisi:** Muzeý fondlarining (2.1.6) munosib saqlanishi (2.1.11), hisobga olinishi (2.1.19), hujjatlashtirilishi va ko‘rgazmaga qo‘yilishini (2.1.22) ta‘minlovchi muzeý xodimi (2.3.1);

2.3.5 **muzeý kuzatuvchisi:** Ekspozisiya (2.1.25) va foydalanuvchilarga ekskursiya xizmati (2.1.50) ko‘rsatish jarayonini nazorat qiluvchi muzeý xodimi;

2.3.6 **muzeý fondini komplektlash bo‘yicha ekspert:** Muzeý predmetlari (2.1.8) va muzeý kolleksiyalarining (2.1.9) tarixiy-badiiy ahamiyatini, san‘at asarlarini sotib olish hamda ko‘rgazma (2.1.24) va ekspozitsiyalarni (2.1.25) tashkil etishni ekspert baholashdan o‘tkazuvchi mutaxassis;

2.3.7 **ekskursiya rahbari (muzeý):** Ekspонатlar (2.1.23) va ekspozitsiyalarni (2.1.25) namoyish etuvchi, ular yuzasidan zarur tushuntirishlar beradigan muzeý xodimi (2.3.1);

2.3.8 **restavrador (muzeý):** Muzeý predmetlari (2.1.8) va muzeý kolleksiyalarini (2.1.9) tiklash va saqlash bilan shug‘ullanadigan muzeý xodimi (2.3.1);

2.3.9 **muzeýning ilmiy hodimi:** Muzeý faoliyatining maqsadlari, vazifalari va predmetiga muvofiq ilmiy-tadqiqot ishlarini olib boruvchi muzeý xodimi (2.1.4)

A Ilova
Atamalarning alifbo ko‘rsatgichi

akvarium	2.2.1
predmetlarni muzeyda saqlash uchun qabul qilish va topshirish	2.1.36
dalolatnomasi	
ansambl' ekspozitsiyasi	2.1.25.4
ansambl' muzeyi	2.2.2
antropologiya muzeyi	2.2.3
arxeologiya muzeyi	2.2.4
arxitektura muzeyi	2.2.5
muzey predmetlarini atribusiyasi qilish (aniqlash)	2.1.38
audiogid	2.1.53
biologiya muzeyi	2.2.6
botanika muzeyi (botanika bog‘i)	2.2.7
vab-sayt muzeyi	2.1.61
idoraviy muzey	2.2.8
moddiy (buyum) manbalar	2.1.8.1
virtual' ko‘rgazma	2.1.24.1
vitrina (ko‘rgazmali)	2.1.51.1
harbiy-tarixiy muzey	2.2.9
ko‘ngilli	2.3.2
vaqtinchalik ekspozitsiya	2.1.25.2
ko‘rgazma	2.1.24
galereya	2.2.10
geologik muzey	2.2.11
gerbariy	2.2.7.2
Milliy muzey fondining Davlat katalogi	2.1.7
Milliy muzey fondining holati ustidan Davlat nazorati (nazorat qilish)	2.1.21
davlat muzeyi	2.2.12
Milliy muzey fondining Davlat hisobi	2.1.20
saroy muzeyi	2.2.13
amaliy-dekorativ san'at muzeyi	2.2.14
dendrariy	2.2.7.1
bolalar muzeyi	2.2.15
uy muzeyi	2.2.16
saqlash birligi	2.1.34
tabiatshunoslik muzeyi	2.2.17
zoologik (hayvonot bog‘i) muzeyi	2.2.18
tasviriy manbalar	2.1.8.2
o‘rganish	2.1.14
inventarizatsiya	2.1.20.3
installatsiya	2.1.28
din tarixi muzeyi	2.2.19
jonli tarix muzeyi	2.2.21
tarix muzeyi	2.2.20
katalog (ko‘rgazmalar, kolleksiyalar)	2.1.57
katalogga kiritish	2.1.58
kino-manba do'bovilar	2.1.8.6
muzey predmetlarini tasniflash	2.1.54
Yorug‘likga chidamlilik bo‘yicha muzey predmetlarini tasniflash	2.1.56
rang xususiyatlari bo‘yicha muzey predmetlarini tasniflash	2.1.55

muzey tasnifi	2.1.5
muzey kitoblari	2.2.23
fond hisoboti kitobi (inventar' kitob)	2.1.20.4
kolleksion ro‘yxat	2.1.35
muzey fondlarini komplektlash	2.1.18
konservasiyalash	2.1.16
nusha	2.1.41
o‘lkashunoslik muzeyi	2.2.22
madaniy qiymat	2.1.10
landshaft ekspozisiya	2.1.25.6
adabiyot muzeyi	2.2.24
maket	2.1.47
tibbiyot muzeyi	2.2.25
Xotira yodgorlik muzeyi	2.2.26
mineralogiya muzeyi	2.2.27
andaza	2.1.48
muzeylashtirish	2.1.3
muzey	2.1.4
jonli musiqa muzeyi	2.2.28
qo‘riqxonona muzeyi	2.2.29
xotira muzeyi	2.2.30
qadimgi yodgorliklar muzeyi	2.2.31
ochiq osmon osti muzeyi	2.2.32
muzey faoliyati	2.1.1
muzey kolleksiyasi (kolleksiya)	2.1.9
muzey predmeti	2.1.8
musiqa muzeyi	2.2.33
mum nusxa	2.1.42
xalq san'ati muzeyi	2.2.34
muzey ilmiy xodimi	2.3.9
Milliy muzey fondi (muzey fondi)	2.1.6
inshoot	2.1.46
jamoat muzeyi	2.2.37
madaniy meros ob'ektlari, MMO	2.1.2
moddiy madaniy meros ob'ektlari	2.1.2.1
nomoddiy madaniy meros ob'ektlari	2.1.2.2
oshkora saqlash	2.1.12
osifrovka	2.1.59
paleontologiya muzeyi	2.2.38
paramuzey	2.2.39
pedagogik muzey	2.2.40
dastlabki hisob	2.1.20.1
ko‘chma ekspozisiya	2.1.25.7
yozuvli manbalar	2.1.8.3
Qalbaki narsa (soxtalashtirish)	2.1.40
podium	2.1.51.2
asl (original) nusha	2.1.39
dala hujjatlari	2.1.37
maxsus ehtiyojga ega bo‘lgan tashrif buyuruvchi	2.1.50.1
doimiy ekspozisiya	2.1.25.1
foydalanuvchi	2.1.50
tuproqshunoslik muzeyi	2.2.41
ekspozitsiyani loyihalashtirish	2.1.27

sanoat muzeyi	2.2.42
nashr etish	2.1.13
revalorizasiya	2.1.17
yodgorlik	2.1.43
qayta tiklash	2.1.44
restavrator (muzeyning)	2.3.8
restavratsiya ustaxonasi	2.1.31
restavratsiya	2.1.15
qayta ekspozitsiya	2.1.29
qishloq xo‘jaligi muzeyi	2.2.43
sistematik ekspozitsiya	2.1.25.5
slepok	2.1.45
muzey kuzatuvchisi	2.3.5
muzey xizmatchisi	2.3.1
muzey buyumlarini hisoblash bo‘yicha mutaxassis	2.3.3
stend	2.1.51.3
muzey buyumlarini sug‘urta qilish	2.1.60
teatr muzeyi	2.2.44
tematik ekspozitsiya	2.1.25.3
ekspozitsiyaning texnik vositalari	2.1.52
turniket	2.1.51.4
o‘quv muzeyi	2.2.45
muzeyning o‘quv binosi	2.2.46
muzey fondlari hisobi	2.1.19
ilmiy-ko‘makchi fond	2.1.6.3
ayirboshlash fondi	2.1.6.2
asosiy fond	2.1.6.1
fondni hujjatlashtirish	2.1.33
fond saqlash joyi (depozitariy, zapasxona)	2.1.32
tovush manbalari	2.1.8.4
foto-manba	2.1.8.5
saqlash	2.1.11
muzey qo‘riqlovchisi	2.3.4
ekspozitsiyaning badiiy konsepsiyasi	2.1.26
san‘at muzeyi	2.2.47
shaxsiy (davlatga qarashli bo‘lmagan) muzey	2.2.48
maktab muzeyi	2.2.49
markazlashgan hisob-kitob	2.1.20.2
ekomuzey	2.2.50
ekskursiya (muzey)	2.1.49
ekskursiya rahbari (muzey)	2.3.7
muzey fondini to‘ldirish bo‘yicha ekspert	2.3.6
ekspozitsiya jihozi	2.1.51
ekspozitsiya (ko‘rgazma) zallari	2.1.30
ekspozitsiya	2.1.25
eksponat	2.1.23
taktil' eksponat	2.1.23.1
ko‘rgazmaga qo‘yish	2.1.22
etnografik (etno-) muzey	2.2.51

Muhim so‘zlar: muzey faoliyati, muzey, muzey buyumi, muzey kolleksiyasi, muzey turlari va ko‘rinishlari, muzey hodimlari

O'zgartirishlarni ro'yxatga olish varag'i

O'zgartirish raqami	Varaq raqami (bet)				Hujjat raqami	O'zgartirish kiritilgan sana	O'zgartirish kiritilgan sana
	o'zgartirilgan	almashtirilgan	yangi	Bekor qilingan			

Texnik qo'mitasi raisi

Sh.Sharipov

"Turizm xizmatlarini
sertifikatlashtirish
markazi" DUK direktori

S.Xonbabuev

"Turizm xizmatlarini
sertifikatlashtirish markazi" DUK
standartlashtirish bo'limi boshlig'i

S.Muhitov

ISHLAB CHIQLDI:

"Turizmni rivojlantirish
ilmiy-talqiqot instituti" direktori

Y.Golisheva